

6. Кримінальний процес: підручник / Ю.М. Грошевий, В.Я. Тацій, А.Р. Туманянц та ін.; за ред. В.Я. Тація, Ю.М. Грошевого, О.В. Капліної, О.Г. Шилов. Х.: Право, 2013. 824 с.

7. Крет Г.Р. Міжнародні стандарти доказування у кримінальному процесі України: теоретико-правові та практичні основи: монографія. Калуш: Петраш К.Т., 2020. 452 с.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-116-9-42>

НЕЗАЛЕЖНІСТЬ АДВОКАТА У ЗДІЙСНЕННІ АДВОКАТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Криворучко В. О.

*доцент кафедри філософії, політології, психології та права
Одеської державної академії будівництва та архітектури
м. Одеса, Україна*

Принцип незалежності адвоката у здійсненні адвокатської діяльності полягає в діяльності адвокатури у правовому просторі, за якого неможливі будь-які позаправові обмеження щодо адвоката під час виконання своїх обов'язків з надання правової допомоги. Він передбачає, що специфіка цілей і завдань адвокатури вимагає як необхідної умови належного здійснення адвокатської діяльності, максимальної незалежності адвоката у виконанні своїх професійних прав і обов'язків, що передбачає його свободу від будь-якого зовнішнього впливу, тиску чи втручання в його діяльність з надання професійної правничої (правової) допомоги, здійснення захисту або представництва клієнта, зокрема з боку державних органів, політичних партій, інших адвокатів тощо, а також від впливу своїх особистих інтересів (ст. 6 Правил адвокатської етики, затверджених Звітно-виборним з'їздом адвокатів України 09 червня 2017 р.) З метою дотримання цього принципу в своїй професійній діяльності адвокат зобов'язаний протистояти будь-яким спробам посягання на його незалежність, бути мужнім і принциповим у виконанні своїх професійних обов'язків, відстоюванні професійних прав, гарантій адвокатської діяльності та їх ефективному використанні в інтересах клієнта.

На сучасному етапі принцип незалежності адвоката у здійсненні адвокатської діяльності є одним із ключових у здійсненні адвокатської

діяльності. Це визначається як і законодавцем, так і науковою доктриною.

Для встановлення і підтримки правопорядку адвокатура має бути незалежною при виконанні своїх професійних обов'язків, тобто без неправомірних обмежень, прямого або непрямого тиску чи втручання. [2, с. 54] Незалежність адвокатури є найважливішою гарантією захисту прав людини і є необхідною умовою для ефективного й продуктивного надання професійної правничої допомоги.

В Основних положеннях про роль адвокатів, прийнятих VIII Конгресом ООН по запобіганню злочинам у серпні 1990 року, визначається, що належне забезпечення прав людини і основних свобод вимагає, щоб усі люди мали гарантовану можливість користування юридичною допомогою, здійснюваною професійними юристами. У Основних положеннях наголошується також на ролі професійних асоціацій адвокатів у захисті своїх членів від переслідувань, необґрунтованих обмежень і посягань, наголошується на обов'язку уряду країни забезпечити адвокатам можливість здійснювати професійні обов'язки без залякування, перешкод, завдання додаткового клопоту і недоречного втручання. [4, с. 34] Відповідальність за будь-яке втручання в правомірну діяльність захисника чи представника особи також передбачена Кримінальним кодексом України.

Принцип незалежності можна вважати основоположним у здійсненні адвокатської діяльності, оскільки завдяки йому виконуються професійні повноваження адвокатів, спрямовані на захист прав і свобод людини, забезпечення конституційного права кожного на правову допомогу. Саме при реалізації завдань, котрі полягають у сприянні людині захистити свої права від порушень, що допускаються, в тому числі й посадовими особами та державою, адвокати мають керуватися принципом незалежності [3, с. 82].

Порушення принципу незалежності адвокатської діяльності призводить до створення суттєвих перешкод в його діяльності, ускладнень в роботі. Досвід роботи практикуючих адвокатів, особливо у сфері кримінального права, свідчить, що втручання в діяльність адвокатського середовища найчастіше практикують посадові особи правоохоронних органів. При цьому, зазначені суб'єкти не враховують, що: 1) спричинення прямого або опосередкованого тиску на адвоката, а саме на його правову позицію в конкретній справі, негативно відображається не тільки на інтересах клієнта, а й, насамперед, на всій системі правосуддя; 2) форми, в яких здійснюються це порушення, не важливі. [6, с.13] Головне полягає в іншому – у результаті порушення прав адвоката порушуються права особи, яка безпосередньо звернулася

за професійною правничою допомогою. Як вказує Т. Варфоломеєва: «Дотримання принципу незалежності адвокатів – це не просто спосіб збереження їх корпоративних правил, але й спосіб забезпечення реального захисту прав клієнтів» [1, с. 10].

Важливим аспектом незалежності адвоката у здійсненні адвокатської діяльності є те, що адвокат зобов'язаний бути незалежним від клієнта. Необхідність незалежності від клієнта пов'язана з тим, що адвокат повинен зберегти довіру третіх осіб та суду та забезпечити власну якісну роботу. Адвокат не може ототожнюватися з клієнтом, що підтверджено і Стандартами незалежності юридичної професії Міжнародної асоціації юристів (вересень 1990 року). П. 7 Стандартів проголошує, що адвокат не повинен ототожнюватися чи ідентифікуватися владою і суспільством з його клієнтом, незалежно від того, наскільки популярним чи, навпаки, непопулярним, може це бути. [5, с. 164–165]

Незалежність адвоката залежить не тільки від зовнішніх чинників, але і від внутрішніх. Особисті професійні якості, зокрема порядність, відчуття справедливості, чесність, здатність діяти в межах законних інтересів клієнта впливає на забезпечення результату та збереження незалежного статусу захисника. Незалежне становище адвоката сприяє зміцненню в суспільстві довіри до процедур правосуддя і неупередженості суддів. Таким чином, адвокату необхідно уникати будь-яких обмежень власної незалежності і не поступатися принципами обов'язку заради інтересів клієнта, суду або інших осіб.

Таким чином, незалежність, як риса адвокатської діяльності, є органічним та невід'ємним елементом функціонування інституту адвокатури в цілому й адвоката індивідуалізовано, без гарантування якого не може бути і мови щодо забезпечення успішності захисту прав та свобод людини і громадянина. Усі вищевказані риси та елементи комплексної системи незалежності адвоката при їх повноцінному функціонуванні дають підстави адвокату активно та ефективно захищати права та свободи, закріплені в міжнародно-правових актах та вітчизняному законодавстві України.

Література:

1. Варфоломеєва Т.В. Впровадження міжнародних правил адвокатської етики в Україні. *Вісник Академії адвокатури України*. 2009. № 1 (14). С. 7–20.
2. Іваницький С. Принципи організації і діяльності прокуратури та адвокатури: зміст і співвідношення. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*. 2014. № 2. С. 52–59.

3. Коваль К.П. Питання реалізації принципу незалежності адвокатури в процесі забезпечення державою права на безоплатну вторинну правову допомогу. *Конституційно-правовий вимір в розвитку правової системи України*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. м. Одеса, 25 жовт. 2013. Одеса, 2013. Астропринт, Одеса. 2013. С. 81–83

4. Молло М. Правила адвокатской профессии во Франции. Традиции адвокатской этики. Санкт–Петербург: Юридический центр Пресс, 2004. 91 с.

5. Северин К.М. Основні елементи принципу незалежності адвокатської діяльності на сучасному етапі. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право*. 2014. Вип. 28(3). С. 162–165.

6. Шагиев Б.В., Глушкова Е.М. Адвокатура: независимость и принадлежность к правоохранительным органам. *Учёные труды Российской Академии адвокатуры и нотариата*. 2011. № 3(22). С. 12–16.